

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ค่านิยมในการเลือกคู่สมรสของชายไทยมุสลิมในชุมชนมัสยิดมหานคร ใช้การศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) และศึกษาจากวิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) ประกอบกับการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In – depth interview) และการใช้แบบสัมภาษณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ ชายไทยมุสลิม ในชุมชนมัสยิดมหานคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ที่ประกอบด้วยผู้ให้ข่าวสำคัญ (key informant) จำนวน 10 ราย คละอายุกันตั้งแต่อายุ 18 – 95 ปี และคละสถานภาพสมรสคือ โสด สมรสแล้ว และหม้าย คละสถานภาพทางสังคมตั้งแต่ระดับล่างถึงระดับสูง คละอาชีพ เช่น ว่างงานข้าราชการบำนาญ นักศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ และอื่นๆ รวมทั้งชายไทยมุสลิมที่เป็นโสด ที่มีอายุระหว่าง 17 - 35 ปี 50 คน และประชากรชายไทยมุสลิมที่สมรสแล้วที่มีอายุระหว่าง 35 - 70 ปี จำนวน 50 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ ศึกษาทางเอกสาร การศึกษาภาคสนามทางมานุษยวิทยา การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลและการใช้แบบสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จากเอกสาร (Document research) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือทั่วไป และวารสาร ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง เช่น การเลือกคู่สมรส การสมรส ครอบครัว เป็นต้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย การเก็บข้อมูล และการตั้งสมมติฐาน สถานที่ค้นคว้าได้แก่ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ห้องสมุดศูนย์ข้อมูลสนเทศการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ และสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น

2. การศึกษาภาคสนามทางมานุษยวิทยา การสังเกตพฤติกรรม (Observation) โดยการลงสนามวิจัยโดยวิธีการเฉพาะของมานุษยวิทยา คือ การวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา (Anthropological fieldwork) โดยเข้าไปสัมผัสชีวิตของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในชุมชน สร้างความสัมพันธ์สนมคุ้นเคยและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชากรที่ศึกษา และสังเกตพฤติกรรมด้านต่างๆ

ในด้านการสังเกตพฤติกรรมและสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษานั้น เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยกระทำมาตั้งแต่การเข้าสนามวิจัยในครั้งแรก (ช่วงก่อนทำวิทยานิพนธ์) คือตั้งแต่ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2543 เป็นต้นมาจนถึงประมาณ เดือนเมษายน พ.ศ. 2544 รวมระยะเวลาประมาณ 1 ปีเศษ โดยเข้าทำการศึกษเป็นระยะ ในแต่ละครั้งที่ทำการศึกษาใช้ระยะเวลาประมาณ 3 – 10 ชั่วโมง จุดสำคัญในการสังเกตการณ์คือ บริเวณด้านหน้ามัสยิดมหานาค (ส่วนด้านหน้าชุมชน) กุโบร์มหานาค (ส่วนด้านในชุมชน) ร้านค้าภายในชุมชน และภายในบริเวณที่อยู่อาศัยของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งช่วงแรกของการเข้าสนามวิจัยเป็นการศึกษาในด้านต่างๆของชาวชุมชนมัสยิดมหานาค เช่น ความคาดหวังในบทบาทสตรีในครอบครัวชาวมุสลิม ความคาดหวังของผู้สูงอายุในด้านสวัสดิการสังคม ด้านทั่วไปที่เกี่ยวกับการสมรส และครอบครัวชาวมุสลิม เป็นต้น เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) เพื่อให้เกิดความสนิทสนมและความเป็นกันเองกับชาวบ้านหรือชาวชุมชนนั้นๆ และสอบถามในประเด็นทั่วไปและดึงประเด็นที่ต้องการ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In – depth interview) โดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข่าวสำคัญ (Key informant) จำนวน 10 ราย เพื่อเก็บข้อมูลส่วนบุคคลและคำถามที่อยู่บนสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีเนื้อหาเป็นสองส่วนหลักคือ ส่วนที่หนึ่ง ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น อายุ อาชีพ ครอบครัว สถานภาพทางสังคม ชีวิตประจำวัน ประวัติชีวิต ประสบการณ์ต่างๆ ส่วนที่สอง ข้อมูลด้านที่เกี่ยวกับการเลือกคู่สมรส

ในการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยเริ่มสัมภาษณ์ตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2543 โดยการแนะนำตัว วัตถุประสงค์ของการวิจัย นับรวมถึงการพูดคุยเพื่อสร้างความสนิทสนมและคุ้นเคยกับชาวชุมชน คณะแพศ วัย อาชีพ และสถานภาพทางสังคม โดยช่วงแรกของการเข้าชุมชนจะเข้าไปแนะนำตัวกับบุคคลสำคัญภายในชุมชน เช่น ผู้อาวุโสของชุมชน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา ครูโรงเรียนบารุงอิสลามวิทยา คณะกรรมการมัสยิด เป็นต้น ช่วงต่อมาจึงขยายวงไปสู่บุคคลหลากหลายอาชีพหลายวัยและหลายสถานภาพทางสังคม

ในการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวสำคัญ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการเก็บข้อมูลเป็นระยะระหว่างช่วงเวลาในเดือนมกราคมและเมษายน

พ.ศ. 2544 โดยสัมภาษณ์บริเวณมัธยมศึกษา ภูโบริมหานาค ร้านค้า โรงเรียนบำรุงอิสลามวิทยา และบริเวณที่อยู่อาศัยของผู้สัมภาษณ์

4. การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์ โดยแจกให้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 ชุด แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์พัฒนาและปรับปรุงจากแบบสัมภาษณ์ของ ร้อยเอกหญิง จันทิชนก สายสมบัติ (2541) ในกรณีวิจัยเรื่อง ปัจจัยในที่มีผลกระทบต่อ การเลือกคู่ครอง ของนายทหาร สังกัด บก.ทหารสูงสุด

ในการเก็บข้อมูลการโดยการสัมภาษณ์ผู้เก็บข้อมูลคือ คณะครูและ นักเรียนโรงเรียนบำรุงอิสลามวิทยา จำนวนประมาณ 10 คน เฉลี่ย 1 คนต่อแบบสอบถาม 10 ชุด โดยใช้เวลาเก็บข้อมูลประมาณ 1 สัปดาห์ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 โดยแยกเก็บข้อมูล เป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มแรกเก็บข้อมูลเฉพาะชายโสดอายุ ระหว่าง 17 – 35 ปี และกลุ่มที่สองเก็บ ข้อมูลจากชายที่สมรสแล้วอายุตั้งแต่ 35 – 70 ปี โดยผู้เก็บข้อมูลเลือกเก็บข้อมูลโดยอิสระภายใน ขอบเขตดังกล่าว ซึ่งผู้เก็บข้อมูลส่วนใหญ่จะเก็บข้อมูลจากญาติใกล้ชิดของตนเองก่อน และขยาย วงกว้างออกไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองในบางส่วน โดยเลือก เฉพาะบุคคลที่ผู้วิจัยสนิทสนมคุ้นเคย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทั้งตัวเลขและการพรรณนา กล่าวคือ ข้อมูลสัมภาษณ์ ผู้ให้ข่าวสำคัญจะถูกนำมาทำ Anthropological analysis เพื่อแยกกลุ่มตัวแปร เป็นหมวดหมู่ ประมวลผล และนำเสนอโดยการพรรณนา (Thick description) ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน จะถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อวิเคราะห์ ค่าร้อยละ

ระยะเวลาดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการดำเนินการตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 : การดำเนินการศึกษา

เดือน	การดำเนินการ
มิถุนายน- กรกฎาคม 2543	กำหนดแผนงานการศึกษาวิจัย
กรกฎาคม – สิงหาคม 2543	ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้น
สิงหาคม – กันยายน 2543	กำหนดหัวข้อที่จะศึกษา เพื่อเป้าหมายในการวิจัยที่ชัดเจน, ลงพื้นที่วิจัยเพื่อสังเกตการณ์เบื้องต้น
กันยายน – ตุลาคม 2543	ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกคู่สมรสทั่วไปและการเลือกคู่สมรสของชาวมุสลิม เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหัวข้อที่ศึกษา, ลงพื้นที่วิจัยและติดต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อขออนุญาตในการศึกษา และเก็บข้อมูลพื้นฐาน, เขียนโครงร่างวิทยานิพนธ์
ตุลาคม - พฤศจิกายน 2543	เขียนโครงร่างวิทยานิพนธ์
พฤศจิกายน – ธันวาคม 2543	ตรวจทานแก้ไขโครงร่างวิทยานิพนธ์ , เก็บข้อมูลภาคสนาม
ธันวาคม - มกราคม 2544	เก็บข้อมูลภาคสนาม
มกราคม – กุมภาพันธ์ 2544	เก็บข้อมูลภาคสนาม , เขียนวิทยานิพนธ์
กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2544	เก็บข้อมูลภาคสนาม , รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล , เขียนวิทยานิพนธ์ และทบทวนแก้ไขเพิ่มเติมก่อนการนำเสนอผลการวิจัย
มีนาคม - เมษายน 2544	จัดพิมพ์ และเสนอผลการวิจัย